

PM om vårdmomsen

Sammanfattning i kortform

- Ny moms, inte bara på inhyrning av vårdpersonal från bemanningsföretag, utan också på vårdtjänster från specialistkonsulter och sannolikt också många underentreprenörlösningar i sjukvård, tandvård och omsorg vid halvårsskiftet. Åsidosätter rådande princip om att vårdtjänster är momsfria.
- Det påverkar möjligheterna att bemanna vården, särskilt i landsbygden.
- Momsen slår olika. Offentligt driven vård får momskompensation från staten. Privat driven vård (nästan hälften av landets vårdcentraler drivs privat) får det inte.
- För att förhindra "kaos" måste ikraftträdandet skjutas på tills det i rättspraxis är klarlagt vilka tjänster i detalj som omfattas.
- Ett större omtag kring momsfrågor i vård och omsorg bör initieras från politikens håll.

Dom i HFD och Skatteverkets tolkning av den

Högsta Förvaltningsdomstolen har i en dom i juni 2018 beslutat att ett bemanningsföretags uthyrning av sjukvårdspersonal inte ska undantas från momsplikt, utifrån praxis i domar i EU-domstolen. Det kommer i sig att innebära avsevärda fördyringar i den privat drivna vården.

Domen medför gränsdragningsproblem när den ska tillämpas. Skatteverket har därför i oktober 2018 tolkat domstolens beslut i två rättsliga ställningstaganden, ett om [moms vid inhyrning av vårdpersonal](#) och ett om [moms i social omsorg](#). Verket börjar tillämpa den nya tolkningen den 1 juli 2019.

Skatteverket har, enligt vår uppfattning, gjort en orimligt vid tolkning av vad som är att betrakta som en bemanningstjänst (momspliktigt) i förhållande till vad som är att betrakta som vårdtjänster (utan moms). Skatteverkets tolkning innebär i praktiken att inte bara tjänster från bemanningsföretag, utan också de flesta specialistkonsulter som arbetar via eget bolag ska omfattas av moms. Det finns också risk att olika former av underentreprenörlösningar och andra samarbeten mellan privata vårdgivare omfattas. Osäkerheten är stor t ex om hur vårdgivare som köper och säljer tjänster av varandra, t ex i ett Läkarhus, ska betraktas i relation till Skatteverkets tolkning.ⁱ

Vårdföretagarna har argumenterat för att HFD-domens tillämpningsområde bör begränsas till den situation som prövades, dvs ett bemanningsföretags uthyrning av vårdpersonal. Lagstiftarens syfte är att sjukvårds- och omsorgstjänster ska undantas från moms oavsett var i vårdkedjan tjänsten tillhandahålls. Vi kan inte se att EU-domstolens praxis leder till någon annan tolkning än att enbart rena bemanningsföretags tjänster ska ses som uthyrning av personal och därför inte omfattas av undantaget från moms för sjukvård och omsorg. HFD:s dom borde därför ha tolkats restriktivt.

Konsult- och underentreprenörslösningar är mycket vanliga i den privat drivna sjukvården för att kunna bedriva en flexibel och effektiv verksamhet. Konsekvenserna av Skatteverkets tolkning blir därför väldigt stora, i synnerhet i glesbygd där problemen med kompetensförsörjning i vården är särskilt svåra.

Rättslig prövning av Skatteverkets tolkning

Skatteverkets tolkning föranleder mängder av svåra frågor i hälso- och sjukvården och den sociala omsorgen rörande olika former av avtal. Ett dussin företag, däribland några av våra företag, har vänt sig till [Skatterättsnämnden](#) med ansökningar om förhandsbesked för att pröva Skatteverkets ställningstaganden i förhållande till konsult- och underleverantörslösningar i vård och omsorg. Dels för frågetecknen är många, dels för att få en rättslig prövning av om Skatteverkets tolkning är den rätta och därigenom få rättspraxis. Förhandsbesked kan överklagas till Högsta Förvaltningsdomstolen som högsta instans.

Ärendena som nu ligger för prövning i Skatterättsnämnden speglar olika verksamhetskritiska och komplexa avtalssituationer i vård och omsorg. Skatterättsnämnden kan tidigast pröva ärendena vid sitt sammanträde i början av april. Om de inte hinner beredas till dess har de därefter sammanträde i mitten av juni. Skatterättsnämndens beslut kan överklagas till Högsta Förvaltningsdomstolen. Dessa ärenden hinner knappast bli avgjorda före den 1 juli, då Skatteverket avser att börja tillämpa den nya tolkningen av momsreglerna.

Uppmaning till Skatteverket: skjut på tillämpningen av nya tolkningen av momsreglerna

Vårdföretagarna och Läkarförbundet har tillsammans, samt SKL och Svenskt Näringsliv var för sig, skrivit till Skatteverket med uppmaningen att vänta med att tillämpa den nya vårdmomsen i väntan på rättspraxis, d v s tills Skatterättsnämnden och HFD har hunnit pröva de ärenden som nu ligger på deras bord. [Skrivelserna finns att läsa här](#)

Skatteverket svarade på skrivelserna 6 mars och meddelar att verket i dagsläget inte är beredda att backa. Det finns dock en viss öppning i svaret från Skatteverkets generaldirektör – att **det är för tidigt** att ta ställning till om tillämpningen avseende tjänster från andra än bemanningsföretag bör skjutas på. [Se Skatteverkets svar.](#)

Dilemmat är ju dock att vårdföretagen **nu** måste fatta beslut om åtgärder inför 1 juli – åtgärder som är svåra att backa om det skulle visa sig att rättspraxis blir en annan än Skatteverkets tolkning. Då är skadan redan skedd. Det handlar om att avsluta konsultavtal med läkare och annan vårdpersonal som kanske funnits i verksamheten i många år. Att avsluta, ofta mångåriga, samarbeten med andra vårdgivare. Många försöker hitta lösningar i form av t ex deltidsanställning istället, men det är långtifrån säkert att det är möjligt. För den som är konsult är det i de flesta fall mindre fördelaktigt att vara anställd hos flera vårdgivare, t ex när det gäller pensionslösningar. Om det inte går att hitta andra lösningar kan vårdgivaren vara tvungen att göra verksamhetsneddragningar, vilket påverkar både patienter och personal.

Snedvriden konkurrens mellan offentlig och privat regi

Vård och omsorg ska enligt lagstiftningen vara fri från moms, oavsett regi. Skatteverkets rättsliga tolkning snedvrider konkurrensen mellan privata och offentliga vård- och omsorgsgivare inom ramen för den offentligt finansierade vården och omsorgen på ett allvarligt sätt. Privata vård- och omsorgsgivare verkar sida vid sida med och konkurrerar med offentliga vårdgivare som får momskompensation krona för krona från staten och därmed inte påverkas så hårt av ändrade momsregler. Privata vårdgivare får stå för hela momskostnaden, eftersom de inte har avdragsrätt.

En del regioner ger schablonersättning för moms till privata vårdgivare, men inte alla. Schablonens storlek varierar dessutom mellan regionerna. Viktigt att beakta är att en schablonersättning inte speglar företagets verkliga momskostnader.

Momsproblemet har funnits länge som konkurrensnedvridande problem. Men nu påverkar den också personalkostnader. Personal är den absolut största kostnaden för företag i vård och omsorg. Moms på den ersättning som en specialistkonsult får hos en vårdgivare riskerar att snabbt dra iväg och bli stora belopp för verksamheten.

Stora konsekvenser i vården av den nya vårdmomsen

Moms, inte bara på inhyrd sjukvårdspersonal, utan också på tjänster från specialistkonsulter och underleverantörlösningar i vård och omsorg får stor negativ effekt, inte bara på vård- och omsorgsföretag utan för de patienter och brukare som är i behov av den vård och omsorg som de idag erbjuder. Detta kommer att leda till ett minskat utbud av vård- och omsorgstjänster med längre köer som följd, sämre förutsättningar för kompetensförsörjning av läkare,

sjuksköterskor och många andra, för vården och omsorgen helt nödvändiga, yrken där det redan idag råder stor brist.

Moms på dessa tjänster kommer att försämra dagens upparbetade vårdkedjor och den samverkan som vård- och omsorgsgivare sinsemellan har utvecklat för att tillgodose samhällets vårdbehov. Vi ser mycket stor risk att verksamheter kommer att behöva lägga ner, vilket försätter inte bara vård- och omsorgsföretag utan också kommuner och landsting i en svår situation.

Effekterna berör sjukvårds, tandvårds- och omsorgssektorerna över hela Sverige, stad som landsbygd, samt patienter och brukare i alla åldrar och behovskategorier, från förlossningsvården till geriatriska kliniker; från tandvård till hjärtoperationer, från HVB-hem för ungdomar till särskilda boenden för äldre.
[För fördjupning, se här](#)

Vad kan göras politiskt?

- I det riktigt korta perspektivet behövs besked från Skatteverket om att skjuta fram tillämpningen av den nya tolkningen av momsreglerna för vården tills Skatterättsnämnden och HFD har hunnit pröva de ärenden som nu ligger på bordet. Det är inte alls säkert att rättspraxis kommer att hamna på samma linje som Skatteverket gjort.

Det behövs förståelse hos Skatteverket om att en omprövning av tidpunkt för tillämpning behövs omgående, eftersom den privat drivna vården är mitt uppe i att försöka göra verksamhetsförändringar för att lindra effekterna av deras momstolkning. Väntar verket riskerar det att vara för sent för många företag. Vilka möjligheter har regering och riksdag att påverka Skatteverket i den frågan?

- De svenska lagstiftarna har tidigare slagit fast att alla led i vård och omsorg ska vara momsbefriade. Om Skatteverkets tolkning fastställs i rättspraxis av HFD anser vi att lagstiftningen måste ändras, så att privata vårdgivare och offentliga vårdgivare behandlas lika i momshänseende.

Hur det kan ske är troligen en komplicerad fråga som kräver utredning, eftersom det rör såväl skattelagstiftning, EU-rätt, relationen mellan stat/kommun/landsting som konkurrensfrågor. Vi har bett skatteexperter att initialt skissa på några möjliga vägar som kan stå till buds.

- Regioner och kommuner måste ta hänsyn och höjd för den nya momstolkningen i sina avtal med privata vård- och omsorgsgivare. När ingångna avtal skrevs behövde ingen beakta frågan om moms på vare sig kostnader för inhyrd personal från bemanningsföretag eller ersättningen till specialistkonsulter, som kan ha avgörande betydelse i verksamheten.

Hänsyn till den nya situationen behöver tas i såväl befintliga avtal med privata vårdgivare som i kommande upphandlingar. Likaså i befintliga vårdvalsavtal som i kommande revideringar.

Det behövs en förståelse hos regionledningarna för att den nya momstolkningen riskerar att påverka vårdutbudet i deras region och att konsekvenserna annars riskerar att bli stora i den vård och omsorg som erbjuds medborgarna. Effekterna riskerar att bli särskilt stora utanför de stora städerna, där det är svårare att rekrytera läkare, sjuksköterskor och annan legitimerad vårdpersonal. I värsta fall riskerar vårdgivare att behöva lägga ner verksamhet.

Kontaktperson:

Karin Liljeblad, näringspolitisk expert Vårdföretagarna

karin.liljeblad@vardforetagarna.se

072-552 66 35

ⁱ Kortfattat anser Skatteverkets att uthyrning av personal (dvs momsplikt) föreligger när någon tillhandahåller arbetskraft, oavsett om det är ett bemanningsföretag som tillhandahåller tjänsten eller om en företagare enbart ställer sin egen arbetskraft till förfogande. Verket bedömer att "det är frågan om uthyrning av personal när köparen ansvarar för arbetsledning, bestämmer arbetsmetoder och definierar arbetsuppgifterna och säljaren ställer arbetskraft till förfogande." Skatteverket bedömer att det är en vårdtjänst (dvs momsfri tjänst) "när säljaren tillhandahåller vården för egen räkning och under eget ansvar, dvs. säljaren driver den vårdmottagning som tillhandahåller vården gentemot patienten." Vårdmottagning anser verket är "sådana mottagningar som tillhandahåller vårdtjänster dit en patient kan vända sig för att få vård eller dit en patient remitterats."

Undantag från momsplikt kan också göras om "både tillhandahållaren av personal och köparen ska driva vårdmottagningar (mer än 75 %) som huvudsakligen tillhandahåller sjukvård eller tandvård. Tjänsten ska vara absolut nödvändig för den undantagna vårdtjänsten. Det grundläggande syftet med tjänsten får inte vara att vinna ytterligare intäkter genom verksamhet i direkt konkurrens med kommersiella företag som måste betala mervärdesskatt (d v s inte i konkurrens med ett bemanningsföretag."